

ПРОГРАМ ОПШТИНЕ ИСТОЧНО НОВО САРАЈЕВО
„ПАМЕТАН ГРАД ЗА ПЕРИОД 2020 - 2023. ГОДИНЕ“

Источно Ново Сарајево
Јануар 2020.године

1. УВОД

Програм Општина Источно Ново Сарајево „Паметан град за период 2020 - 2023. године израђен је првенствено с циљем унапријеђења и развоја општине Источно Ново Сарајево (даље у тексту: Општина), те побољшања квалитета живота њених становника. Програм представља прикључак нашег града тренду који води модерном развоју урбаних средина. Програм је у складу са ЕУ стандардима. Овај концепт развоја базиран на паметним решењима ће служити као једна од основа будућег привредног, друштвеног и културног развоја Општине.

Како би се развој усмјерио у правцу контекста развоја „паметни град“, овим програмом се намјеравају објединити сви будући појединачни пројекти из различитих подручја развоја у јединствени систем развоја, а складу са ЕУ и UN стандардима и трендовима под називом Програм Општине Источно Ново Сарајево „Паметан град за период 2020 - 2023. године“.

У циљу ефикаснијег управљања средствима из домаћих и европских и међународних фондова, те потенцијалима локалне заједнице, овај програм ће представљати основ за даљњу реализацију пројеката и мјера који осигуравају даљи паметни развој Општине и квалитетнијег социјалног и економског живота грађана наше локалне заједнице.

Настоје се искористити погодности које нам даје модерна технологија, а које требају да утичу на ефикасан рад општинске управе, и које могу омогућити једноставнији приступ за грађане код кориштења услуга које даје општинска управа.

Овај тренд развоја је већ неко вријеме у жижи интересовања свих локалних управа у свијету, регији и Европи, тако да не желимо да наша општина губи корак у овом дијелу развоја и желимо да омогућимо развој наше локалне самоуправе уз помоћ модерних „Smart“ (паметних) рјешења.

2. КОНТЕКСТ РАЗВОЈА ПАМЕТНОГ ГРАДА

Паметни градови (eng. *Smart Cities*) су градови по мјери човјека који омогућавају ефикасно кориштење природних ресурса, одржив економски раст, подржавају јачање капацитета за развој и иновације, те осигуравају висок квалитет живота и доступност јавних дигиталних услуга свим својим грађанима. Најједноставнија дефиниција паметног града је објаснити га као визију урбаног развоја који користи дигиталне и комуникационе технологије и Интернет како би се што боље задовољиле потребе грађана и унаприједила ефикасност јавних услуга.

У контексту међународног развоја, овај концепт препознат је и од ЕУ и УН као један од кључних елемената одрживог развоја. Тако УН препознаје циљ достизања одрживих градова и заједница (енг. Sustainable cities and communities) као један од 17 међународно усаглашених циљева одрживог развоја (енг. Sustainable development goals), који су дио глобалне развојне иницијативе до 2030. године.

Европска Унија у својим државама чланицама увелико примјењује и финансира развој концепта Smart City, који се дефинише као „мјесто гдје традиционалне мреже и услуге постају ефикасније кориштењем дигиталних технологија и телекомуникација за корист својих становника и пословне заједнице“. У том смислу, основано је Европско партнерство за „паметне“ градове и заједнице, које окупља градове, индустрије, мале бизнисе, банке, истраживаче и остале факторе „смарт“ локација и тржишта. Ово партнерство нуди подршку и земљама које нису чланице, али су у процесу приступања, те истиче овај концепт као један од главних покретача развоја и испуњавања других, комплекснијих ЕУ захтјева, поготово у сегменту регионалне и локалне политике ЕУ.

„Паметни“ градови пружају одрживост и фокусирају се на грађане и њихове потребе. У ствари, паметни градови интегришу све функције јавних услуга попут расвјете, саобраћаја или снадбјевањем енергијом, те на тај начин повећавају ефикасност, смањују трошкове енергије, убрзавају комуникацију између различитих система и знатно смањују емисије стакленичких гасова.

Потенцијална рјешења, која могу одговорити на изазове данашњег друштва (урбанизација, смањење природних ресурса, климатске промјене и глобализација), нуде се кроз стално развијање и кориштење нових иновативних и технолошких постигнућа и убрзани развој информационих и комуникационих технологија. Тим путем отварају се могућности за непосредну и континуирану комуникацију грађана са градском управом, градским институцијама и другим пружаоцима услуга у стварном времену, уз стално подизање свијести грађана о процесима планирања развоја града и инфраструктуре. Ми се налазимо пред новим временом, образују се нове генерације које имају другачије погледе, који имају другачију комуникацију.

Имајући у виду да општина Источно Ново Сарајево у већем дијелу има урбани карактер, развој концепта паметног града се сам од себе намеће и ми намјеравамо га развијати и овај програм представља један од првих модела развоја базираних на иновативним рјешењима.

3. ОПШТИНА ИСТОЧНО НОВО САРАЈЕВО – ПАМЕТАН ГРАД

Управљање градовима по моделу „паметног“ града је резултат глобалног процеса урбанизације, а управљање јавном управом, здравством, образовањем, јавним превозом, расвјетом, збрињавањем отпада, заштитом околине, посљедњих година добија сасвим нову димензију.

Општина Источно Ново Сарајево као млада локална заједница намјерава свој развој базирати на модерним урбанистичким рјешењима, квалитетним управљањем простором и примјеном иновативних технологија у развоју. Такође, намјеравамо да нашим грађанима омогућимо да користе иновативна решења и кроз градску инфраструктуру.

Препознавши да су развојне могућности, по концепту „паметан град“, огромне те да ће овим развојним правцем утицати на конкурентност локалне заједнице, општина ће у сарадњи са јавним комуналним предузећима и установама реализовати пар пројеката који слиједу европски концепт паметног града.

Уз свој препознатљив имиџ, специфичан географски положај и проактивну јавну управу пратећи овај пут развоја и имплементацијом концепта „Паметан град“, омогућиће се квалитетнији живот становништва, унаприједити пружање комуналних и осталих јавних услуга грађанима, али засигурно привући и нове инвестиције, те тако обезбиједити и отварање нових радних мјеста.

Према европским документима и праксама, концепт развоја према моделу „паметни град“ се односи на сљедећа подручја:

- **паметна економија,**
- **паметна мобилност,**
- **паметно окружење,**
- **паметни грађани,**
- **паметан живот,**
- **паметна управа.**

Подручје паметне економије укључује пројекте везане за унапријеђење пословања кроз иновације. Акцент се ставља на јачање предузетништва и односа са корисницима услуга. Пројекти из области паметне економије доприносе повећањем продуктивности и препознатљивости локалних компанија на домаћем и међународном тржишту.

Пројекти из области паметне мобилности доприносе одрживом, иновативном и сигурном транспортном систему, а посебно систему јавног превоза. Развој информационе и комуникационе инфраструктуре има значајан утицај на управљање и организацију свих врста саобраћаја у градовима, укључујући неактиван саобраћај (паркинг систем), као и еколошка возила.

У области паметне средине разматрају се пројекти заштите воде, ваздуха, земљишта или свих природних ресурса. Одрживо управљање природним ресурсима постиже се увођењем нових технолошких решења. Ово се посебно истиче у потрошњи енергије, управљању отпадом и изградњи или изградњи или обнови објеката.

Пројекти из области паметних грађана односе се на образовање, али и специфичне облике образовања за грађане свих старосних група. Посебан нагласак стављен је на образовне програме који развијају дигиталне вјештине грађана. Поред тога, концепт цјеложивотног учења подстиче креативност и социјални плурализам. Све ово доприноси већим учешћем грађана у локалној заједници, што доприноси квалитету живота.

Подручје паметног живота обухвата пројекте који се односе на побољшање квалитета живота. Првенство говори о побољшању здравствене културе и квалитета здравља свих старосних група. Али пројекти се такође односе на повећање квалитета живота у другим различитим областима - становању, образовању, безбједности, социјалној инклузији, култури, спорту, рекреацији и одрживом туризму.

Подручје паметне управе садржи пројекте који јавну управу чине транспарентном и чине јавне и социјалне услуге доступнима грађанима. Наведено је предуслов за едукацију запослених у управи (јачање административних капацитета). Међутим, важна је и доступност различитих база података и стварање информационог сервиса за комуникацију са грађанима. Ово су пројекти који подстичу учешће грађана у одлучивању и укључују грађане у процес израде стратегија, планова и других докумената релевантних за локалну заједницу.

4. ИСТОЧНО НОВО САРАЈЕВО – „SMART CITY“ ПРОЈЕКТИ

Управљање градовима по моделу „паметног града“ је резултат глобалног процеса урбанизације, а управљање јавном управом, здравством, образовањем, јавним превозом, расвјетом, збрињавањем отпада, заштитом околине, посљедњих година добија сасвим нову димензију.

Овај програм важи три године и може да се модификује по потребама. У склопу програма смо дефинисали неколико пројеката које смо означили као пилот пројекте, а њихове описе доносимо у наставку. Ови пројекти ће као основни циљ имати да скрену пажњу грађана на ове нове видове услуга и комуникације.

4.1. ПРОЈЕКАТ – „SMART“ ОПШТИНСКА УПРАВА

Овим пројектом би се омогућила директна комуникација грађана и општинске управе. Грађани би електронским путем имали отворену комуникацију са општинском управом. Сви проблеми који постоје у некој мјесној заједници би овим путем у врло кратком року дошли до општинске управе, и рјешавали би се у кратком року. У овај сервис се могу укључити и комунална предузећа и јавне установе које би такође путем овог сервиса имали отворену комуникацију са грађанима и са општинском управом.

Општина би путем овог сервиса, адекватним анализама, могла и да предупреди одређене проблеме, и да ријеши оне сталне проблеме који су на неки начин скривени.

За реализацију овог пројекта било би потребно да се набави адекватно софтверско решење и адекватан модел који би омогућио лакшу комуникацију, као и обука за раднике.

4.2. ПРОЈЕКАТ – ПАМЕТНЕ КЛУПЕ

Овим пројектом ће се на одређена мјеста у граду поставити паметне клупе које ће имати више функција зависно од вриједности саме клупе и мјеста и локације. Неке од функција су:

- Бесплатан wifi;
- Бесплатно пуњење телефона и таблета, лап топа и осталих уређаја;
- Расвјетна тијела;
- Сигурносне камере;
- Лед инфо/рекламне табле;

Све клупе ће имати соларно пуњење.

4.3. ПРОЈЕКАТ – ПАМЕТНА РАСВЈЕТА

Овим пројектом ће се јавна расвјета централизовати на једном мјесту. Са једним уређајем ће се управљати читавим системом расвјете. Ово ће доњети ефикасније управљање расвјетом, мање трошкове бољи квалитет расвјете. План је да се постепено по фазама сва расвјетна тијела централизују.

4.4. ПРОЈЕКАТ – ЕЛЕКТРО ПУЊАЧ ЗА АУТОМОБИЛЕ

Све већи број грађана се одлучује на куповину електричних аутомобила због њихове економичности, екологије и других бенефита. Општина на овај начин подржава набавку еколошких аутомобила. Овим пројектом ће се у општини отворити мјеста за пуњење електричних аутомобила и хибрида. План је да се на великом парку код дворане постави станице за пуњење електро аутомобила. Пуњење ће бити бесплатно.

4.5. ПРОЈЕКАТ – БЕСПЛАТНА WFI ЗОНА

Овим пројектом општина намјерава да на кључна мјеста, паркове, улице и тргове омогући грађанима бесплатан приступ интернету. Овај модел у Републици Српској и БиХ имао је спорадичне покушаје. Намјера општине је да омогући са партнерима квалитетан приступ интернету за грађане.

4.6. ПРОЈЕКАТ – ПАМЕТНА КОМУНИКАЦИЈА

Овај пројекат предвиђа постављање лед дисплеја на различитим локацијама у граду. Дисплеји ће имати функцију информисања грађана о активностима локалне управе, о културним и спортским дешавањима у граду, о различитим сервисним информацијама и другим сличним обавјештењима.

4.7. ПРОЈЕКАТ – Е ПАРКИНГ

Пројекат електронског паркинга ће омогућити кориштење и плаћање паркинг сервиса на доступније начине, као што су електронске картице, смс и слично. Ово ће учинити систем паркирања много ефикаснијим, уз смањење проблема у кориштењу и побољшања доступности услуге, остварењем и већих прихода.

4.8. ПРОЈЕКАТ – ИЗРАДА СТУДИЈЕ ЗА SMART CITY program

Овим пројектом се предвиђа израда адекватне студије за паметне програме и пројекте која би дала одговор на питање о приоритетним пројектима у општини Источно Ново Сарајево који би измјенили општинску управу и учинили доступнијим, транспарентнијим и ефикаснијим све услуге које пружа општина.

5. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА – SMART CITY ПРОЈЕКТИ

У табели број 1 су наведени пројекти, потребна средства и могућности за појединачне пројекте за које средства могу да долазе из донаторских извора.

Табела бр 1.

Р.Б	Назив пројекта	Година	Извршилац	Потребна средства (КМ)	Извори финансирања
1.	„Паметна“ општинска управа	2020	општина	50.000,00	Општина/донације
2.	Паметне клупе	2020	општина	21.000,00	Општина
3.	Паметна расвјета	2020/2023	општина	200.000,00	Општина/донације
4.	Електро пуњач за аутомобиле	2020	општина	15.000,00	Општина/донације
5.	Бесплатна WFI зона	2020/2021	општина	10.000,00	Општина
6.	Паметна комуникација	2020/2021	општина	5.000,00	Општина
7.	Е паркинг	2020/2022	општина	30.000,00	Општина
8.	Студија Smart City	2020/2021	општина	20.000,00	Општина/донације
Ук.				351.000,00	

6. МОНИТОРИНГ – SMART CITY ПРОЈЕКТИ

Извјештај о реализацији Програма ће се радити крајем сваке календарске године и доставиће се општинској управи и скупштини општине Источно Ново Сарајево у форми информације. Извјештај ће предложити начелник општине у сарадњи са општинским одјељењима.

Начелник

Љубиша Ћосић
